

Vaše č. j. MZP/2025/340/938

Č. j. KVOP-57597/2025/S

Brno 18. prosince 2025

Připomínky veřejného ochránce práv

k návrhu První verze Sociálního klimatického plánu

Vypořádáním připomínek jsou pověřeny:

JUDr. Andrea Vašíčková (542 542 296, andrea.vasickova@ochrance.cz)

Mgr. Eva Nehudková (542 542 247, nehudkova@ochrance.cz)

Mgr. Ing. Jana Pecková Hodečková (542 542 313, hodeckova@ochrance.cz)

OBECNÉ PŘIPOMÍNKY

Oceňuji předloženou podobu sociálně-klimatického plánu, který je koncipován s cílem využít výnosy z ETS2 ke zmírnění dopadů zdražování energií na nízkopříjmové domácnosti. K předloženému materiálu uplatňuji následující zásadní připomínky.

A. Přímá podpora příjmů a dávka státní sociální pomoci

Ze sociálního klimatického fondu **nebude hrazena přímá podpora příjmů**.¹ Plán počítá s tím, že finanční pomoc domácnostem s nízkými příjmy, které mají vysoké náklady na bydlení a energie v poměru k příjmům, je v České republice poskytována skrze systém sociálních dávek.

Od 1. října 2025 vstoupil v účinnost nový zákon č. 151/2025 Sb., o dávce státní sociální pomoci. Dávka státní sociální pomoci nahrazuje příspěvek na bydlení a doplatek na bydlení. Domácnosti s nízkými až středními příjmy, které nesplní podmínky zranitelnosti podle zákona o dávce státní sociální pomoci, mohou pobírat nižší podporu než v současném systému, a to právě v době, kdy se jejich náklady na bydlení zvýší vlivem ETS2. **Plán se s touto zásadní změnou nijak nevyrovnává a nehodnotí její dopad.**

Dávka státní sociální pomoci zohledňuje náklady na energie ve formě energetického paušálu. Neumožňuje reagovat na vysoké nedoplatky za energie, které vzniknou v případě nízkých měsíčních záloh. Dřívější příspěvek na bydlení a doplatek na bydlení mohly nedoplatky do výše dávek alespoň částečně promítnout. Výsledkem může být, že domácnosti, které dosud s pomocí příspěvku na bydlení a doplatku na bydlení dokázaly náklady uhradit, se po změně systému a po zavedení ETS2 ocitnou v situaci, kdy si bydlení uhradit nedokážou. Současně nemusí být jejich pronajímatel dostatečně

1 Str. 10 Sociálního klimatického plánu.

motivován k realizaci energetických úspor, a to ani s využitím dostupné finanční podpory.

Plán má předvídat a hodnotit sociální dopady ETS2 na zranitelné skupiny.² **Navrhují doplnit analýzu dopadů v souvislosti s přijetím nové dávky státní sociální pomoci.**

B. Časový nesoulad mezi zdražením (ETS2) a efektem investic

Systém ETS2 zvýší náklady na energie již od roku 2028, ale investiční opatření (vyřízení dotace, zajištění povolení, realizace zateplení, výstavba) nejsou schopna řešit počáteční náraz. Přinesou úspory až s několikaletým zpožděním. **V plánu chybí kompenzace pro toto kritické přechodné období.**

Plán by měl identifikovat přechodné období od zavedení ETS2 do doby, než se projeví účinky investičních opatření, a uvést, jakým nástrojem budou zranitelné domácnosti v tomto období chráněny.

C. Definice zranitelnosti

Plán definuje zranitelnost domácností pouze výší příjmu, tj. energetickou chudobu příjmem do 3. decilu a širší zranitelnost příjmem do 6. decilu. **Zranitelnost v oblasti bydlení je však širší.**

Úzká příjmová definice může vést k vyloučení lidí, kteří jsou diskriminováni v bydlení na základě důvodů daných antidiskriminačním zákonem (rasa, etnický původ, národnost, pohlaví, sexuální orientace, věk, zdravotní postižení, náboženské vyznání, víra, světový názor a státní příslušnost migrujících pracovníků v rámci EU) nebo např. lidí opouštějících ústavy, věznice apod. Tito lidé nemusí vždy splňovat příjmová kritéria daná plánem, ale současně mohou být velmi zranitelní v oblasti bydlení.

Navrhují rozšířit pojetí zranitelnosti v plánu tak, aby vedle příjmových kritérií zahrnovalo i osoby, které jsou objektivně zranitelné v oblasti bydlení z důvodu strukturálních bariér na trhu s bydlením, a zajistit, aby tato zranitelnost byla zohledněna při nastavování oprávněnosti a cílení opatření financovaných z fondu.

KONKRÉTNÍ PŘIPOMÍNKY

D. K části 2.1.2.1. Opatření/investice: 1: Renovace rodinných domů vlastněných a obývaných zranitelnými domácnostmi a Opatření/investice: 4: Renovace bytových domů obývaných zranitelnými domácnostmi

1. Riziko zvýšení nájemného v bytech po rekonstrukcích

Na str. 43 plán hovoří o tom, že v případě podpory bytové jednotky obývané zranitelnou domácností v pozici nájemce budou nastaveny podmínky zajišťující, že podpořená bytová jednotka bude nadále pronajímána zranitelné domácnosti

² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/955 ze dne 10. května 2023, kterým se zřizuje Sociální klimatický fond.

za **nájemné, které bude pro danou domácnost dostupné**. V úvahu připadá podpora vázaná na zapojení konkrétní bytové jednotky do podporovaného bydlení dle zákona č. 175/2025 Sb., o podpoře bydlení.

V materiálu chybí závazné právní mechanismy a sankce, které by bránily pronajímatelům po dotované rekonstrukci navýšit nájemné na tržní úroveň. Hrozí, že bydlení se po renovaci stane pro zranitelné nájemníky finančně nedostupným.

Plán má obsahovat alespoň rámcovou představu, jakou právní ochranu budou mít nájemníci renovovaných bytů a jaké povinnosti bude mít majitel bytu jako příjemce dotace.

Jaké budou povinné dotační podmínky pro vlastníky (závazek pronajímat po určitou dobu, držet dostupné nájemné, nepřevést byt bez souhlasu poskytovatele dotace po určitou dobu)? Bude byt evidován podle zákona č. 175/2025 Sb.?

Navrhuji, aby plán alespoň rámcově vymezil závazné podmínky, které budou ukládány vlastníkům bytových jednotek jako příjemcům dotací na renovace, zejména pokud jde o povinnost zachovat nájemní bydlení pro zranitelné domácnosti za finančně dostupné nájemné po stanovenou dobu, a aby bylo zřejmé, jakými smluvními nástroji a sankcemi bude dodržování těchto podmínek zajištěno.

2. Spoluúčast na renovaci a kolize s novou sociální dávkou (superdávka)

Domácnosti, na které opatření cílí, mají podle plánu nízké příjmy, malé úspory a nedostatečné kompetence.³ Ve většině případů půjde rovněž o příjemce nové dávky státní sociální pomoci a jejich majetek bude testován. Nízkopříjmové domácnosti tak nemohou dosáhnout úspor na nutnou spoluúčast na renovaci a ta se pro ně stane nedosažitelnou. Tyto domácnosti nebudou mít dostatečné vlastní zdroje nebo možnost získat komerční úvěr tak, aby realizovaly komplexní opatření (nákladnější renovaci).

Plán na str. 43 zmiňuje, že nízkopříjmové domácnosti dostanou bonus, aby byla renovace bytového domu umožněna i v případě významných omezení na straně vlastních zdrojů zranitelných domácností. Avšak neuvádí, jaká bude výsledná míra podpory ani jaká vlastní spoluúčast se bude očekávat.

Plán by měl uvádět, jaké bude procento podpory a jaká bude vlastní spoluúčast, nebo že zranitelné domácnosti mohou získat podporu až do výše 100 % oprávněných nákladů.

Navrhuji, aby plán jasně a předvídatelně vymezil míru podpory renovací pro zranitelné domácnosti, včetně stanovení očekávané vlastní spoluúčasti, případně výslovného uvedení možnosti podpory až do výše 100 % oprávněných nákladů, aby opatření nebyla pro cílové skupiny fakticky nedostupná.

³ Str. 25 Sociálního klimatického plánu.

3. Náhradní bydlení během renovací rodinných a bytových domů

Oceňuji, že součástí plánu je transformace ubytoven obývaných zranitelnými domácnostmi, tj. jejich výkup obcí a relokace stávajících obyvatel do nesegregovaného a energeticky efektivního bydlení za pomoci Agentury pro sociální začleňování.

Obávám se však, že plán **dostatečně neřeší náhradní bydlení u zranitelných domácností, které nežijí na ubytovnách, ale v bytových či rodinných domech.**

U podpory renovací rodinných a bytových domů není zřejmé, kam tyto lidé půjdou v době stavebních prací, pokud dočasně znemožní užívání bytu. Bez zajištění možnosti náhradního bydlení hrozí, že renovace povedou k ohrožení nebo ztrátě bydlení u zranitelných domácností. V České republice neexistuje funkční systém sociálního a dostupného bydlení, který by tyto situace rychle a účinně řešil.

Navrhuji, aby plán výslovně zohlednil potřebu zajištění dočasného náhradního bydlení pro zranitelné domácnosti v případech, kdy realizace renovací znemožní užívání bytu, a aby bylo alespoň rámcově vymezeno, jakým způsobem a kým bude tato ochrana zajišťována.

JUDr. Stanislav Křeček v. r.

Vážený pan
Mgr. Petr Macinka
místopředseda vlády a ministr
Ministerstvo životního prostředí
Vršovická 1442/65
100 10 Praha 10

Prostřednictvím elektronické knihovny eKLEP.